

Arbejderhistorieprisen

Arbejderhistorieprisen 2008 blev uddelt den 23. januar og gik til mag.art. Iben Bjørnsson for hendes konferensafhandling *Arbejderbevægelsens Informations-Central. Socialdemokratisk antikommunisme under den kolde krig 1944-73* – “den grundigste undersøgelse af AIC til dato”, som det hed i pressemeddelelsen.

Bedømmelsesudvalget lagde blandt andet følgende til grund:

‘Når vi i år giver Arbejderhistorieprisen til Iben Bjørnsson (...) er det ikke fordi, det er lykkedes Iben Bjørnsson at blive hurtigere færdig end PET-kommissionen. (...) I år gives Arbejderhistorieprisen til Iben Bjørnsson, fordi hun har gennemført denne grundige undersøgelse af Arbejderbevægelsens Informations-Central på en sober og afbalanceret måde. Det er et vigtigt arbejde – og et godt udført arbejde. Der er tale om en veldokumenteret afhandling spækket med oplysninger og udførlige kildehenvisninger. Den er samtidig velskrevet og så læsevenlig, at man til tider glemmer at læse de udførlige kildehenvisninger. Vi har fået en undersøgelse af de spørgsmål, som blev vendt i mediedebatten sidst i 1990’erne. Men mere end det. Vi har tillige fået en samlet fremstilling af AIC’s historie og i kraft heraf: En både bedre og en bredere forståelse af det opgør mellem socialdemokrater og kommunister, som var en væsentlig del af den politiske dagsorden, både herhjemme og internationalt under den kolde krig. Hvis nogen – under debatten om “Koldkrigsudredningen” fra Dansk Institut for Internationale

Studier – skulle have fået det indtryk at kampen mod kommunismen blev opfundet i 1980’erne af borgerlige politikere og ideologer i den vestlige verden, herunder Danmark, så vil man altså få en anden historie i Iben Bjørnssons afhandling.”

Overrækkelsen foregik i Festsalen i Rømersgade, hvor Iben Bjørnsson fremlagde sine resultater og dernæst åbnede for spørgsmål fra tilhørerne. Tilstedeværelsen af folk der tidligere havde haft kontakt med AIC sikrede en livlig og spændende debat.

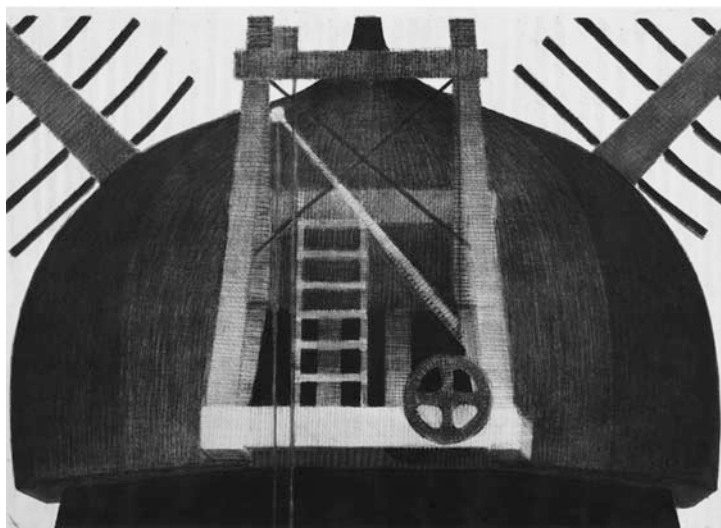
Arbejdernes Kunstforening: Kunst til folket 1936-2009

Særudstilling på Arbejdermuseet

Arbejdermuseet viser for tiden en udstilling om Arbejdernes Kunstforening. Udstillingen viser et stort udvalg af værker fra den endnu større samling, som blev overdraget til Arbejdermuseet fra Kunstforeningen i 2002. Arbejdernes Kunstforening daterer sig fra 1946, men allerede ti år forinden blev det beslægtede Arbejdernes Oplysningsforbund stiftet. Begge foreninger er formidlet i bog og udstilling.

Målet med Arbejdernes Kunstforenings virksomhed er at udbrede kvalitetssans og kunstglæde i arbejderbefolkningen. Udstillingen og bogen sætter fokus på, hvordan man har valgt at realisere det mål gennem årene. Under det tidlige forbunds korte virkeperiode i 1930’erne blev

Redaktion:
Karen Westphal Eriksen,
Thomas Wegener Friis,
Iben Vyff

Rasmus Nellesmann: *Møllehat (Grubbe)*, 1954, *Farvelitografi*

der satset på udgivelse af reproduktioner og grafik til en billig penge. Ønsket om at bibringe arbejderbefolkningen de nødvendige forudsætninger for begå sig som brugere af “den gode kunst” spillede her en central rolle. I 1946 stiftedes så Arbejdernes Kunstforening med Social-Demokratens kunstanmelder og redaktør Preben Wilmann som formand. Tyngdepunktet i foreningens virksomhed skiftede. Man gik bort fra udgivelser af grafik og reproduktioner og satsede nu på det pædagogiske arbejde i form af offentlige udstillinger, debatter og omvisninger.

Arbejdernes Kunstforening lavede blandt andet arbejdspladsudstillinger. Det var vandreudstillinger, som bragte samtidskunsten ud på arbejdspladserne. I Arbejdernes Kunstforening lagde man stor vægt på, at folk skulle vænne sig til kunsten ved at have den om sig, hvor de færdedes til daglig. Arbejdspladsudstillingerne måtte indstil-

les i løbet af 2001-2002, da foreningen efterhånden mistede alle faste tilskud og derfor måtte indse, at økonomien ikke længere rakte til udstillingsvirksomhed. Det var i forlængelse heraf, at den omfattende kunstsamling, der havde dannet basis for vandreudstillingerne, blev overdraget til Arbejdermuseet.

Et af tyngdepunkterne i den samling som Arbejdermuseet nu har fået overdraget udgøres af kunst af Aksel Jørgensen og hans elever, hvoraf mange delte opfattelsen af, at en kunst bygget på orden og harmoni og kunne hjælpe med til skabelsen af et samfund bygget på de samme værdier. Det drejer sig både om figurativ og non-figurativ kunst, dog mest det første. Et andet tyngdepunkt er Corner-traditionen med dens nære forhold til det jævne hverdagsliv og den danske natur. Og endelig er der 1970ernes og 1980ernes mere ekspressive malere, hvoraf mange samlede sig om sammenslut-

ningen Violet Sol. Udstillingen på Arbejdermuseet baserer sig på en omfattende registrering og dokumentering af samlingen som ledsages af en fyldig bog om Arbejdernes Kunstforening.

Med overdragelsen af samlingen til Arbejdermuseet er Arbejdernes Kunstforening ikke afviklet, men fortsat i vigør. I dag er dens virksomhed koncentreret omkring en velbesøgt og velrenommeret maleskole med professionelle kunstnere som undervisere. Den startede i 1952 med Dan Sterup-Hansen som underviser og levede de første mange år under omskiftelige forhold. I dag trives den i bedste velgående og egne lokaler i Grøndal Centret i København.

Udstillingen vises på Arbejdermuseet fra 21. februar til 10. maj.

Kommende konferencer

Call for papers:

Grænseoverskridende arbejderhistorie

I år afholder ITH – Den Internationale Konference for arbejder- og socialhistorie – sin 45. konference i den østrigske by Linz. Temaet for årets konference vil være “Grænseoverskridende arbejderhistorie: Koncepter og undersøgelser”. Under den måske lidt luftige overskrift gemmer der sig tre underordnede temaer:

1. Global entanglement of textile industries and their implications for labour relations and struggles

2. Labour, migration and the transformation of rural regions.

3. Religion and class formation in Global perspective.

Konferencesproget vil være tysk og engelsk.

For yderligere information se: <http://www.ith.or.at/start/>

Eller skriv til: ith@doew.at

Historieforum 2009

2009 er det helt store jubilæumsår for tysk historie. I 90 året for Spartakistopstanden i Berlin, 70 for starten på anden verdenskrig, 60 året for oprettelsen af de to tyske stater og naturligvis ikke mindst 20 året for murens fald og den fredelige revolution i DDR og Østeuropa. I det centrale Berlin fejres det sidste med en historisk kæmpe event. 100 partnerinstitutioner står sammen om arrangementer med førende tyske, føderale institutioner som "Bundeszentrale für Politische Bildung", "Stiftung Aufarbeitung" og "Kulturstiftung des Bundes" i spidsen. Godt 150 enkeltarrangementer vil finde sted i dagene 28. til 31. maj. Historieforum vil foruden en lang række podiums-diskussioner og workshops også indeholde musik, teater og udstillinger, der relaterer sig til året 1989 og omvæltningerne, der fulgte.

Fra nordisk side deltager blandt andre en række forskere i sessionen "Historieskrivning i Østersørummet efter 1989".

For yderligere information: <http://www.geschichtsforum09.de/> eller <http://www.sdu.dk/koldk-rigsstudier>

Afholdte konferencer

CIA og USA's udenrigspolitik

Den 20.-21. februar 2009 afholdte University College Dublin konferencen "*The CIA & US Foreign Policy: Reform, Representations and New Approaches to Intelligence*" med en række oplægsholdere fra hele verden. Som konferencen titel antyder, var der tale om både historiske tilbageblik, status for en nuværende situation samt vurderinger af fremtidens udfordringer.

I løbet af konferencens to dage præsenteredes oplæg om den kolde krigs ideologiske modsætninger, meningspåvirkning og propaganda, globaliseringens udfordringer, afklassificeringsproblemer samt problemerne ved at skrive efterretningshistorie. Arrangørerne havde desværre valgt at afholde parallelle sessioner, hvilket gjorde det umuligt for såvel oplægsholdere som tilhørere at overvære alle oplæg i løbet af konferencen.

En del af konferencen fokuserede på kampen mod terror. I sin åbningsforelæsning konstaterede den britiske historiker Richard Aldrich, at flere mennesker på verdensplan mister livet som følge af organiseret kriminalitet end som følge af terrorangreb. Han gav et skræmmende indblik i, hvor omfattende organiserede banders netværk og kapaciteter er blevet inden for de seneste år – kapaciteter, som på enkelte områder matcher nationalstaters våben- og computerteknologi.

Det vil føre for vidt at nævne alle de interessante oplæg, men et par enkelte bør dog nævnes. Mikael Nilsson fra det svenske forsvarsakademi fortalte om,

hvordan USA brugte svenske medier til propaganda i 1950'erne, og Eric D. Pullin fra University of Wisconsin-Madison beskrev amerikanernes tilsvarende forsøg i Indien i samme periode. Giles Scott-Smith beskrev, hvordan flere vesteuropæiske lande forsøgte at skabe fælles front hvad angik psykologisk krigsførelse under den Kolde Krig, mens italienske Linda Risso beskrev forsøg på at skabe retningslinjer for anti-kommunistiske aktiviteter inden for NATO.

Konferencen havde også dansk deltagelse. Peer Henrik Hansen fra RUC redegjorde for den amerikanske efterretningstjenestes interesse for det nordiske område i 1940'erne – en interesse som fortsatte efter CIA's dannelse i 1947. Thomas Wegener Friis og Helmut Müller-Enberg fra SDU skildrede, hvordan CIA anskaffede og anvendte det østtyske efterretningstjenestes agent-register, også kaldet Rosenholz-arkivet.

I den afsluttende session gled det historiske perspektiv på CIA's rolle under den Kolde Krig i baggrunden til fordel for en diskussion af, hvor CIA, efterretningsevirsomheden og efterretningsstudierne var på vej hen. Alt i alt en interessant, men dog ikke banebrydende konference.

Arbejderhistoriske arrangementer i Skåne

I løbet af foråret arrangerer Centrum for Arbetarhistoria ved Lunds Universitetet en række seminarer forskellige steder i Skåne.

Onsdag den 22. april kl. 14.00-16.00, Kävlinge biblioteket, Kvarngatan 17, Kävlinge. Lars Hansson, chef for Utvandrarnas Hus i Växjö: "Slakt i takt: Erfarenheter av arbete i en forskningscirkel med slakteriarbetere kring slakteriindustri och slakteriarbetets historia under första halvan av 1900-talet."

Onsdag den 23. april kl. 17.30-18.45, Eriksgatan 66, Landskrona. Bo-Anders Dahlskog, Ekspert i svensk visetradition, og Lars "Linkan" Lindkvist, folkelivsekspert: "Den skånska arbetarklassens vistradition kring 1900 och skivprojektet om Malmövisor"

Onsdag den 29. april kl. 19.00-21.00, Mosaiken, Porslinsgatan 3, Malmö. Fredrik Ekelöf, forfatter: "Gösta Larsson: Den bortglömte arbetarförfattaren"

Torsdag den 7. maj kl. 19.00-21.00, Ekeby Skola, Ekeby. Helene Stalin Åkesson, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarierna i Skåne: "Skromberga: Ett brukssamhälle med spännande historia, en nutid med många frågor och en framtid med stora möjligheter att utveckla kulturmiljön"

Fredag den 15. maj kl. 14.00-16.00, Starmuseet i Torup. Henrik Svensson, fil dr i kulturgeografi: "Enskiftet och de utsatte geograf: Husmän, bönder og gods på den skånska landsbygden under 1800-talets första hälft"

Yderligere information kan findes for centerets hjemmeside: www.arbetarhistoria.org

Humlen ved Carlsberg

"Humlen ved Carlsberg" er Arbejdermuseets satsning på digital formidling af den industrielle kulturarv. Kort før nytår blev det sidste øl brygget på Valby Bakke. Produktionen er flyttet ud, og det industrielle miljø med 160 år på bagen, som tidligere lå hengemt bag lukkede toldhegn, skal åbnes og omdannes til en levende bydel. "Humlen ved Carlsberg" er blevet til i kølvandet på denne udvikling. Carlsberg afspejler nemlig på mange måder forandringerne i samfundet, dansk industrihistorie generelt og udviklingen af byen København.

Humlen ved Carlsberg består af tre verdener – tre forskellige måder at formidle et industriminde: en virtuel verden, et lyd- og billedunivers, hvor du kan høre historier fortalt af ansatte – høj som lav – og en database med mulighed for at dykke ned i historien.

I den virtuelle verden kan man bevæge sig rundt på Carlsberg, som det så ud i 2008, da produktionen stadig var i gang. Det giver muligheden for en rummelig fornemmelse af området, og er samtidig en dokumentation af et produktionsmiljø, der de næste 10-15 år vil gennemgå store forandringer. Nogle af bygningerne er indstillet til fredning, men mange vil blive revet ned. Andre vil blive ombygget til uigenkendelighed. Den virtuelle verden vil derfor være en virtuel bevaring af et nationalt industriminde, når området omdannes til en bydel.

Billed- og lyduniverset giver bygningerne liv. 35 historier, fortalt af et lille udpluk af bryggeriets mange ansatte, fortæller om

det arbejdsliv, det sammenhold, de faglige kampe, forskelle mellem folk osv. som en stor arbejdsplads rummer. Fortællingerne er forbundne og gør det muligt at sammensætte en lyd-montage.

Den sidste verden er en database struktureret efter en taksonomi med fire hovedtemaer; kulturen, produktionen, det fysiske rum og omverdenen. Taksonomien sikrer et bredspektret afsæt for en formidling, der ikke kun sætter fokus på den teknologiske udvikling og arkitektur, men i lige så høj grad på funktionærernes forhold på kontorgangene og de faglige kampe i bryggeriarbejdernes frokoststuer. Den rummer et væld af billeder, filmklip, artikler, erindringer, tegninger mm. fra bryggeriets opførelse i 1847 til i dag.

Humlen ved Carlsberg blev offentliggjort den 6. marts 2009 og vil være tilgængelig fra www.humlenvedcarlsberg.dk og www.arbejdermuseet.dk

Politisk fokus på PET-arkiverne

Som følge af blandt andet artiklen "Våde jobs i Danmark" i Arbejderhistorie Nr. 3 2008 har Socialdemokratiets retspolitiske ordfører Karen Hækkerup den 10.12.2008 rettet henvendelse til justitsminister Brian Mikkelsen angående adgangen til PET-arkivet. Såvel Mette Fentz fra Syddansk Universitet som Bent Blüdnikow fra Berlingske Tidende har på det seneste fået afslag på adgang til arkivet. Som Karen Hækkerup har fremført i sit spørgsmål strider det klart mod statsminister Fogh Rasmus-

sens løfte af den 21. januar 2003 til de danske forskere. Statsministeren sagde dengang, at: "så har der været en særlig debat om adgang til statens arkiver for andre forskere end dem, der er tilknyttet Institut for Internationale Studier og PET-kommissionen. Som

jeg sagde tidligere under debatten, ønsker regeringen på ingen måde, at adgangen til arkivmateriale vedrørende den kolde krig bliver monopoliseret, tværtimod ser vi gerne, at andre forskere fordyber sig i emnet, og vi lægger vægt på, at der ikke sker

en forskelsbehandling med hensyn til adgangen til arkivmateriale."

Det er indtil videre lykkedes Brian Mikkelsen at undslå sig at svare.